

doživljaj logički opravdan bez posredne spoznaje o Bogu. Ovo se posredno upoznavanje nastoji i s katoličke strane ne samo obeskrjepiti (na pr. Isenkrahe i Hessen), nego i svoje nastojanje s Augustinovim autoritetom potkrijepiti. Upravo u najmodernijoj religijskoj filozofiji vrlo aktuelni (već zbog Schelera) problem intuicije osvjetljuje Geiger kritičkom analizom raznih nazora, pa je zato za filozofijsko proučavanje religije potrebno poznavati ovaj (30.) svezak »friburških teoloških studija«.

Z.

Huber-Ostler: Grundzüge der Logik und Noetik. (Paderborn 1924.)

Jedna od ponajboljih priručnih noetika; u duhu skolastičkom i savremenom. Najviše se povodi za Geysenom, pa za Messerom, Külpeom, Beckerom i dr. Zastupajući objektivizam prikazuje ga na raznim područjima neposredno i posredno datoga ili predmetnoga (das Gegebene). Neposredno su nam dati sadržaji izvanjskog i usebnog opažanja, za tim pojmovni sadržaji i neposredni sudovi. A spoznaja posredno datoga obuhvata deduktivno i induktivno spoznajno sredstvo, za tim sjećanje, svjedočanstvo i t. d.

Kod rasprave o zbiljski datome utvrđuje se zbiljnost neposredno opažajnog, za tim zbiljnost apstrahirano-općenih pojmova i napokon zbiljnost izvanjskog svijeta. Ostler zastupa egzistenciju sekundarnih kvaliteta u izvanjskom svijetu, prema onom stajalištu, koje je već poznato iz njegove opsežne monografije »Die Realität der Aussenwelt« (Paderborn 1912).

Z.

P. Emilio Chiochetti: S. Tomaso. — Milano 1925.

Filozofska sredina milanske kat. univerze odlikuje se — uz čuvena

imena Gemelli, Olgiati, Masnovo, Zamboni — jednim od ponajboljih talijanskih neoskolastika: E. Chiochetti. Poznavalac ne samo skolastičke, nego naročito moderne filozofije — bio je i u Beču kod Jerusalema — Ch. je najpozvaniji kritičar tal. hegelijanizma, kako ga zastupaju (nekoć zajedno u Palermu profesori) Benedetto Croce i Giovanni Gentile. O prvome izdao je Ch. opsežno djelo (2. izd. Milano 1920.), a jednako i o potonjem (Milano 1922.). Protiv apsolutnom imanentizmu bitka Ch. kritički zastupa transcendentnost beskrajnog bitka, a idealističkom subjektivizmu suprotstavlja realističku objektivnost spoznaje.

Sada je kolekcija »I maestri del pensiero« izdala od Ch. vrlo prikladni prikaz Tominog života i njegove filozofije u osnovnom nacrtu. Ovaj kratki priručnik može vrlo dobro pružiti preglednu orijentaciju o značenju tomističke filozofije i o njezinom historijatu.

Z.

O. M. Premoli: Storia ecclesiastica contemporanea. Torino-Roma 1925. (8a, str. XI + 496).

Pisac je u ovom djelu povodom Svete Godine prikazao prošlost katoličke Crkve u opsegu njezinih zadnjih 25 godina. Čitavo je djelo podijelilo na 7 glava, od kojih u 1. govori o općem položaju katoličke Crkve u god. 1900.; u 2. riše život Hristovih namjesnika (Lav XIII. Pije X., Benedikto XV., Pije XI.), koji su tokom tih zadnjih 25 godina katoličkom Crkvom upravljali a u ostalim crkvene odnošaje prema raznim narodima Evrope, Azije, Afrike, Amerike i Okeanije. U predgovoru je naglasio, kako je pri tom nastojao biti nepristran. »Ho procurato — veli — di eliminare qualsiasi discussione religiosa e anche di aste-

nermi dall' esporre apprezzamenti personali. Escursioni nel campo puramente politico tanto meno ho voluto farne, essendo estranee al mio argomento. Ho solo cercato di narrare i fatti nel modo e nell'ordine cronologico con cui si sono svolti, attingendo alle fonti più sicure che potei consultare. Scopo quindi del presente libro è di informare semplicemente il lettore dei fatti che riguardano la Chiesa nella sua vita interna ed esterna». A to se višemanje vidi i iz samoga djela. Doduše u Premolijevoj se Historiji opažaju mnoge lakune. Ali tko pozna s kakvim se sve poteškoćama mora učenjak da bori, ako hoće da baš za najnoviju povijest sabere gradivo, tada će to g. piscu lasno oprostiti. No svakako je trebalo više akribije pri prepisivanju stranih imena i prezimena. Pisac poimence piše Roski, namjesto Rački te dosljedno Koroseck, namjesto Korošec i t. d. Drukčije se djelo ugodno čita, tim ugodnije, što se u njemu radi o prošlosti, koju smo i mi doživjeli a dijelom i proživjeli. Dr. Jelenić.

1. **Kaplan Fahsel: Die Überwindung des Pessimismus.** Eine Auseinandersetzung mit Schopenhauer. 6—10. Tausend. 1925. Herden & Co., Freiburg i. B. 8°, str. 86.

2. Id.: **Meine Vorträge.** 4.—7. Tausend. 1925. Herder, mala 8°, str. 35.

3. Id.: **Gespräche mit einem Gottlosen.** 1926. Herder. 8°, str. 214.

1. Prva je knjiga Fahselova pošla u svijet s popratnicom: »Kapelan je Fahsel prošao na svom putu do kršćanstva kroz školu Schopenhauerovu. Ovdje je njegovo razračunavanje s bivšim učiteljem«.

Izlaganja su zanimiva, ali bez naročitog dubljeg znanstvenog pogleda. Čitaju se lako, pa mogu da posluže kao neki priručni uvod u studij Schopenhauerovog filozofskog sistema, zapravo temeljne misli njegovog sustava.

2. U knjižici »Meine Vorträge« daje Fahsel popratne opaske k predavanjima iz filozofije, što ih je održavao u Berlinu. Iz niza predavanja vidi se, da su birana i sastavljena po jednom sistemu, a opaske k pojedinima pokazuju, da je autoru povijest filozofije temeljito poznata.

3. Knjiga »Gespräche mit einem Gottlosen« obrađuje već mnogoputa obradene probleme o vjeri, Bogu, milosti, grijehu, Crkvi i napretku, ali na originalan način. Autor se živo uživljava u poziciju bezvjerca i slobodno, neustrašivo slijedi njegov tok mišljenja, iznoseći ga kao poteškoću. Iz odgovora se, što ih kapelan daje na prigovore bezvjerca, razabire, da je gospodin kapelan u punoj mjeri u stanju, da daje jedno obrazloženje najtežih problema religije i filozofije.

Pojedina obradena pitanja (ima ih svega 12) mogu vrlo lijepo poslužiti i kao materijal za predavanja među daštvom i inteligencijom.

Dr. A. Živković.

D. Dr. **Josef Schmidlin: Katholische Weltmission und deutsche Kultur.** Schriften zur deutschen Politik 10. Heft. Zweite unveränderte Auflage. Freiburg i. B. 1925.

Da je misijonsko djelovanje vrlo otežčano radi nacionalne propagande one države, čiji misijonari djeluju među azijskim i afričkim narodima, o tom nema sumnje. Države su, naročito velike, kao Engleska i Francuska, pa i Njemačka, vrlo dobro znale, zašto su potpoma-